مۆقەددەس کتاب

ئەستەر

17

ئەستەر

مۇقەددەس كىتاب - كونا ئەھدە
(تەۋرات، زەبۇر ۋە پەيغەمبەرلەر)

17-قىسىم

1950-يىلىدىكى «مۇقەددەس كىتاب»نىڭ
ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى ھازىرقى زامان
ئۇيغۇر تىلىغا ئۆزگەرتىلدى

2013
دەسلەپكى نۇسخا

www.dunyaningnuri.com

ئەستەر

پادىشاھ ئاھاشۋېروشنىڭ چوڭ زىياپىتى

1 [1] ھىندىستاندىن تارتىپ ھەبەشىستانغا سەلتەنەت قىلىپ بىر يۈز يىگىرمە يەتتە ۋىلايەتكە
پادىشاھ بولغان ئاھاشۋېروش توغرىسىدا زىكىر قىلىنىپ، مەزكۇر ئاھاشۋېروشنىڭ
كۈنلىرىدە ۋەقە بولدىكى، [2] ئاھاشۋېروشنىڭ ئۆزى شۇشان ئوردىسىدا ئۆز پادىشاھلىق
تەختىدە ئولتۇرغىنىدا، [3] ئۇ ئۆزى سەلتەنىتىنىڭ ئۈچىنچى يىلىدا ھەممە ئەمىر بىلەن
خىزمەتكارلىرى ئۈچۈن بىر زىياپەت قىلدى. پارس بىلەن مېدىيانىڭ قوشۇن سەردارلىرى
كېلىپ، ۋىلايەتلەرنىڭ ئۇلۇغلىرى بىلەن ئەمىرلىرى ئۇنىڭ ئالدىغا ھازىر بولغانىدى. [4] ئۇ
ۋاقىت ئۇ ئۆزى ئۇزۇن مۇددەتكىچە ئۇلارغا ئۆز پادىشاھلىق شان-شەرىپى بىلەن دۆلىتىنى
كۆرسىتىپ، ئۆز ئۇلۇغ دەبدەبىسىنىڭ شەۋكىتىنى بىر يۈز سەكسەن كۈنگىچە ئاشكارا قىلىپ
تۇردى. [5] بۇ كۈنلەر تامام بولغاندا پادىشاھ ئۆزى شۇشان ئوردىسىدىكى چوڭ-كىچىك ھەممە
خەلققە پادىشاھلىق ئوردىنىڭ بېغىدىكى ھويلىدا يەتتە كۈنگىچە زىياپەت قىلدى. [6] ئانداكى
ئېسىلغان پەردىلەر بولسا ئاق، يېشىل ۋە ئاسمان رەڭلىك بولۇپ، نەپىس كاناپلىق بىلەن
سۆسۈن يىپلاردىن چىگىلىپ، كۈمۈش ھالقىلىرىدىن ئۆتكۈزۈلۈپ، مەرمەر تېشىدىن ياسالغان
تۈۋرۈكلەرگە باغلانغانىدى. قاشتېشى بىلەن ئاق مەرمەردىن، گۆھەردەك پارقىرىدىغان تاش
بىلەن قارا مەرمەردىن ياسالغان مەيداندا ئالتۇن ۋە كۈمۈشتىن ئېتىلگەن راھەت كۇرسىلىرى
قويۇلغانىدى. [7] ئىچكۈلۈك بولسا بىر-بىرىگە ئوخشىمىغان ئالتۇن پىيالىلەردە كەلتۈرۈلۈپ،
شاھانە شارابنىڭ ئۆزى پادىشاھقا يارىشا تولا ئىدى. [8] ئەمما شاراب ئىچىشنىڭ قائىدىسى
بويىچە ھېچ كىشى زورلانمايتتى، چۈنكى پادىشاھ ئۆزى ئوردىسىنىڭ چوڭلىرىغا ھۆكۈم
قىلىپ: «ھەربىرىنىڭ خاھىشىغا مۇۋاپىق قىلىڭلار» دەپ ئېيتقانىدى. [9] مەلىكە ۋاشتىمۇ
ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ پادىشاھلىق ئوردىسىدا خوتۇنلار ئۈچۈن بىر زىياپەت قىلدى.

مەلىكە ۋاشتىدىن مەلىكە مەرتىۋىسى ئېلىنىدۇ

[10] يەتتىنچى كۈنى ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ كۆڭلى شارابتىن خۇش بولغىنىدا ئۇ ئۆزى ئۆز
ھۇزۇرىدا خىزمەت قىلىپ تۇرغان مەھۇمان، بىزتا، خاربونا، بىگتا، ئاباگتا، زېتار ۋە كاركاس
دېگەن يەتتە مەھرىمىگە بۇيرۇپ: [11] «مەلىكە ۋاشتىنى شاھانە تاج كىيدۈرۈپ، خەلق بىلەن
ئەمىرلەرگە ئۇنىڭ گۈزەللىكىنى كۆرسەتمەك ئۈچۈن پادىشاھنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىڭلار»
دەپ ھۆكۈم قىلدى. چۈنكى مەلىكىنىڭ ئۆزى كۆرۈنۈشكە چىرايلىق ئىدى. [12] لېكىن مەلىكە
ۋاشتى بولسا مەھرەملەرنىڭ ۋاستىسى بىلەن پادىشاھنىڭ ھۆكۈمىنى تاپسىمۇ، كەلگىلى

ئۇنىمىدى. بۇنىڭ ئۈچۈن پادىشاھ تولا خاپا بولۇپ، غەزىپى ئۆرلەپ كەتتى. [13] پادىشاھنىڭ بىر
ئىشى بولسا قانۇن بىلەن ئادالەت بىلگۈچىلەرنىڭ ھەممىسىدىن سورايدىغان ئادىتى بولغاچ
پادىشاھ ئۆزى زامانىنىڭ ئالامەتلىرىنى بىلىدىغان دانىشمەنلەردىن سوئال قىلىپ، [14] پارس بىلەن
مېدىيانىڭ يەتتە ئەمىرى بولۇپ پادىشاھنىڭ يۈزىنى كۆرۈپ پادىشاھنىڭ ئالدىدا بىرىنچى ئورۇندا
ئولتۇرۇپ ئۇنىڭغا يېقىن بولۇپ تۇرغان كارشىنا، شېتار، ئادماتا، تارشىش، مەرەس، مارسىنا ۋە
مەموكان دېگەنلەرگە مەسلىھەت سېلىپ: [15] «مەلىكە ۋاشتى بولسا ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ
ئۆز مەھرەملەرنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئەۋەتكەن ھۆكۈمىنى تۇتمىغىنى ئۈچۈن قانۇنغا مۇۋاپىق
ئۇنىڭغا نېمە قىلىشلىق لازىم بولىدۇ؟» دەپ سورىدى. [16] ئۇ ۋاقىت مەموكانىنىڭ ئۆزى پادىشاھ
بىلەن ئەمىرلەرنىڭ ئالدىدا جاۋاب بەردىكى: «مەلىكە ۋاشتى بولسا يالغۇز پادىشاھقا ئەمەس،
بەلكى ھەممە ئەمىرلەرگە، شۇنداقلا ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ ھەممە ۋىلايەتلىرىدىكى خەلقنىڭ
ھەممىسىگە گۇناھ قىلدى. [17] چۈنكى مەلىكىنىڭ قىلغان ئىشنى ھەممە خوتۇنلارنىڭ ئارىسىدا
مەشھۇر بولۇپ: ‹ ئاخاشۋېروش پادىشاھ ئۆز : «مەلىكە ۋاشتىنى ئالدىمغا ئېلىپ كېلىڭلار» دەپ
بۇيرۇغىنىدا ئۇ كەلگىلى ئۇنىمىدى› دەپ خەۋەر يېيىلسا، ئۇلارنىڭ ئۆز ئەرلىرىنى خار كۆرۈشىگە
سەۋەب بولسا كېرەك. [18] دەرۋەقە بۇ كۈن پارس بىلەن مېدىيانىڭ ئەمىرلىرىنىڭ خوتۇنلىرى
مەلىكىنىڭ قىلغان ئىشنى ئاڭلاپ قېلىپ، پادىشاھنىڭ ھەممە ئەمىرلىرىنىڭ ئالدىدا ئوخشاش
سۆزلىگىلى باشلىسا، بۇ ئىشتىن تولا ھاقارەت بىلەن خاپىلىق چىقىدۇ. [19] ئەگەر پادىشاھقا ياخشى
كۆرۈنسە، ئۇ ئۆزى بىر پادىشاھلىق ھۆكۈمنى چىقارتىپ، ۋاشتىنىڭ ئۆزى ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ
يۈز ئالدىدا يەنە كەلمەي، ئۇنىڭ مەلىكە مەرتىۋىسى بولسا ئۇنىڭدىن ياخشىراق بولغان باشقىسىغا
بېرىلسۇن دەپ، ئېلان قىلىپ، بۇ ھۆكۈم يانمىسۇن دەپ، ئۇنى پارس بىلەن مېدىيانىڭ قانۇنلىرىغا
مۇۋاپىق يازدۇرسۇن. [20] پادىشاھنىڭ بۇ چىقىرىدىغان ھۆكۈم ئۇنىڭ چوڭ مەملىكىتىنىڭ ھەر
يېرىدە مەشھۇر بولغاندا ھەممە خوتۇنلار، خاھى چوڭ، خاھى كىچىك بولسۇن ئۆز ئەرلىرىگە لايىق
ئىززەت بېرىدىغان بولىدۇ» دېدى. [21] بۇ سۆز پادىشاھ بىلەن ئەمىرلەرگە خۇش كەلدى. ئۇنىڭ ئۈچۈن
پادىشاھ ئۆزى مەموكانىنىڭ ئېيتقانىدەك قىلىپ: [22] «ھەربىر ئەر كىشى ئۆز ئۆيىنىڭ خوجىسى
بولۇپ، ئۆزى خالىغىنىدەك بۇيۇرسۇن» دەپ پادىشاھلىقنىڭ ھەممە ۋىلايەتلىرىگە ھۆكۈم بېرىپ،
ھەربىر ۋىلايەتكە ئۇنىڭ ئۆز يېزىقىدا، ھەربىر قوۋمغا ئۇنىڭ ئۆز تىلىدا بۇيرۇق چىقاردى.

ئەستەر مەلىكە بولىدۇ

2 [1] بىر ۋاقىتتىن كېيىن ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ غەزىپى يېنىپ پەسلەنگەندە ۋاشتىنىڭ
ئۆزى بىلەن ئۇنىڭ قىلغىنىنى ياد قىلىپ، ئۇنىڭ توغرىسىدا توختىتىلغان ھۆكۈمنى
خاتىرىسىغا كەلتۈردى. [2] ئۇ ۋاقىت پادىشاھنىڭ ئالدىدا خىزمەت قىلغان غۇلاملىرى كېلىپ،
ئۇنىڭغا سۆزلەپ: ‹ پادىشاھ ئۈچۈن چىرايلىق ياش قىزلار ئىزدەلسۇن. [3] پادىشاھ ئۆزى

مەملىكىتىنىڭ ھەممە ۋىلايەتلەردە ۋەكىللەر تولختىتىپ قويسۇن. بۇلار بولسا ھەممە چىرايلىق
ياش قىزلارنى يىغىپ، شۇشان ئوردىسىدىكى ھەرەمسارايغا كەلتۈرۈپ، پادىشاھنىڭ خوتۇنلاردىن
خەۋەر ئالىدىغان مەھرىمى ھېگايغا توشۇتۇپ بەرسۇن. ئاندا ئۇلارغا لازىملىق ئۇپا-ئەڭلىكلەر
بېرىلسۇن. 4 قايسى قىز پادىشاھنىڭ كۆزىگە چىرايلىق كۆرۈنسە، بۇ ئۆزى ۋاشتىنىڭ ئورنىدا
مەلىكە بولسۇن» دېدى. بۇ سۆز بولسا پادىشاھقا خۇش كەلگەچ شۇنداق قىلدى.
5 ئۇ ۋاقىت شۇشان ئوردىسىدا ئۆزى بەنيامىن قەبىلىسىدىن بولۇپ، موردىكاي دەپ ئاتىلىپ،
يائىر بەن-شىمي بەن-قىسنىڭ ئوغلى بولغان بىر يەھۇدىي ئادەم بار ئىدى. 6 بۇ ئادەم بولسا
بابىل پادىشاھى نەبۇكەدنەسەرنىڭ ئۆزى ئەسىر قىلىپ ئېلىپ كەتكەن يەھۇدا پادىشاھى
يەكونىيا بىلەن بىللە يېرۇسالېمدىن ئەسىر قىلىنىپ كەلتۈرۈلگەن ئادەملەرنىڭ ئارىسىدا
كەلتۈرۈلگەنىدى. 7 ئۇ ئۆزى تاغىسىنىڭ ئەستەر دەپ ئاتالغان قىزى ھاداسسەنى ئاتا-
ئانىسى يوق دەپ، بېقىۋالغانىدى. بۇ قىز بولسا كېلىشكەن بولۇپ، كۆرۈنۈشكە چىرايلىق
ئىدى. ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى ئۆلۈپ كەتكەندە موردىكاي ئۇنى ئۆزىگە قىز قىلىپ بېقىۋالغانىدى.
8 ئەمما پادىشاھنىڭ ھۆكۈمى چىقىپ بۇيرۇقى ئاڭلانغىنىدا نۇرغۇن قىزلار يىغىلىپ، شۇشان
ئوردىسىغا كەلتۈرۈلۈپ ھېگايغا تاپشۇرۇلسا، ئەستەرمۇ پادىشاھنىڭ ئۆيىگە كەلتۈرۈلۈپ،
خوتۇنلارنى ساقلايدىغان ھېگايغا تاپشۇرۇلغانىدى. 9 بۇ قىز بولسا ئۇنىڭغا ياراپ كېتىپ
ئۇنىڭ ئالدىدا ئىلتىپات تاپقاچ ئۇ ئۆزى ئالدىراپ ئۇنىڭغا لازىملىق ئۇپا-ئەڭلىكلەر بىلەن
يېگۈلۈكنى بېرىپ، ئىلغانغان يەتتە دېدەكنى پادىشاھنىڭ ئۆيىدىن كەلتۈرۈپ، ئۇنىڭغا
قوشۇپ، ئۇنى دېدەكلىرى بىلەن قېتىپ، ھەرەمسارايىنىڭ ھەممىدىن ياخشى جايىغا ئېلىپ
قويدى. 10 لېكىن ئەستەر بولسا موردىكاينىڭ ئۆزى ئۇنىڭغا جېكىلەپ: «بۇنىڭ توغرىسىدا
دەپ بەرمىگىن» دېگىنى ئۈچۈن ئۆز قوۋمى بىلەن خانىدانىنى دەپ بەرمىگەنىدى.
11 موردىكاينىڭ ئۆزى ئەستەرنىڭ ھال-ئەھۋالىنى بىلەي دەپ، ھەر كۈنى ھەرەمسارايىنىڭ ھويلىسىغا
كېلىپ ئايلىنىپ يۈرەتتى. 12 خوتۇنلار توغرىسىدا تولختىتىلغان رەسىمگە مۇۋاپىق ھەر قىز ئون
ئىككى ئاي ئىچىدە ئۆزىنى تەييارلىغاندىن كېيىن، ھەربىرى ئۆز نۆۋىتى كەلگەندە ئاخاشۋېروش
پادىشاھنىڭ قېشىغا كىرەتتى. چۈنكى ئۇلارنىڭ تەييارلىنىدىغان ۋاقتى شۇنچە بولۇپ، ئالتە
ئاي مۇرمەككى يېغى سۈۋاشقا كېتىپ، يەنە ئالتە ئاي خۇشبۇي ئەتىر ۋە خوتۇنلارنىڭ بەدىنىنى
پاكىزلايدىغان باشقا بۇيۇملارنى تەڭشەشكە كېتەتتى. 13 بۇ تەرىقىدە بىر قىز پادىشاھنىڭ ئۆيىگە
كىرگەندە ھەرەمسارايدىن پادىشاھنىڭ ئۆيىگە ھەرنېمە ئېلىپ بېرىشنى خالىسا، ئۇنىڭغا بېرىلەتتى.
14 قىز ئۆزى ئاخشىمى بېرىپ ئەتىسى يېنىپ كەلسە، باشقا ھەرەمسارايغا ئېلىپ بېرىلىپ پادىشاھنىڭ
مەھرىمى بولۇپ كېنىزەكلەرنى ساقلايدىغان شائاشگازنىڭ قولىغا تاپشۇرۇلۇپ، پادىشاھ ئۇنى
خۇش كۆرۈپ ئىسمىنى تۇتۇپ يەنە قىچقارمىسا، ھېچقايسىسى پادىشاھنىڭ قېشىغا ئىككىنچى
كىرەلمەيتتى.
15 موردىكاينىڭ تاغىسى ئابىخايىلنىڭ قىزى بولۇپ موردىكاي ئۇنى ئۆزىگە قىز قىلىپ ئالغان
ئەستەرنىڭ نۆۋىتى يېتىپ، پادىشاھنىڭ قېشىغا كىرىدىغان ۋاقتى كەلگەندە بۇ ئۆزى پادىشاھنىڭ

خوتۇنلارنى ساقلايدىغان مەھرىمى ھېگاينىڭ ئىيتقىنىدىن باشقا ھېچنېمىنى تەلەپ قىلمىدى. ئەستەر بولسا ئۇنى كۆرگەن ھەممە كىشىنىڭ نەزىرىدە ئىلتىپات تاپاتتى. [16] بۇ تەرىقىدە ئەستەر ئۆزى پادىشاھنىڭ سەلتەنىتىنىڭ يەتتىنچى يىلى ئونىنچى ئاي بولغان تېبەت ئايىدا ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ ئوردىسىغا ئۇنىڭ قېشىغا كەلتۈرۈلدى. [17] پادىشاھ بولسا ئەستەرنى باشقا ھەممە خوتۇنلاردىن ياخشى كۆرگەچ بۇ ئۆزى ئۇنىڭ ئالدىدا باشقا ھەممە قىزلاردىن زىيادە ئىلتىپات تاپتى. شۇنداقكى، ئۇ ئۆزى ئۇنىڭ بېشىغا شاھانە تاجنى كىيدۈرۈپ، ئۇنى ۋاشتىنىڭ ئورنىدا مەلىكە قىلىپ قويدى. [18] ئاندىن كېيىن پادىشاھ ئۆزى ھەممە ئەمىر بىلەن خىزمەتكارلىرى ئۈچۈن ئەستەرنىڭ ئىززىتى بولسۇن دەپ، چوڭ بىر زىياپەت قىلىپ، ۋىلايەتلىرىنىڭ باج-ئالۋاننى كېمەيتىپ، شاھانە تەرىقىدە ئىنئاملار ئۈلەشتۈردى.

موردىكاي بىر سۇيىقەستنى پاش قىلىدۇ

[19] ئىككىنچى مەرتىۋە قىزلار شۇنداق يىغىلغىنىدا موردىكاينىڭ ئۆزى پادىشاھنىڭ دەرۋازىسىدا ئولتۇرغانىدى. [20] لېكىن ئەستەر بولسا موردىكاي ئۇنىڭغا جېكىلەپ ئېيتقىنىدەك ئۆز قوۋمى بىلەن خاندانى توغرىسىدا دەپ بەرمىگەنىدى. چۈنكى ئەستەر ئۆزى موردىكاينىڭ بۇيرۇقىنى ئۇنىڭ قېشىدا پەرۋىش تاپقان كۈنلەردە تۇتۇپ كەلگەندەك تۇتاتتى. [21] كۈنلەردە بىر كۈن موردىكاي پادىشاھنىڭ دەرۋازىسىدا شۇنداق ئولتۇرسا، پادىشاھنىڭ دەرۋازىسىنى ساقلايدىغان مەھرەملەرنىڭ ئىچىدىن بىگتان بىلەن تەرەش دېگەن ئىككى كىشى بۇزۇلۇپ، ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ ئۈستىگە قول كۆتۈرمەكچى بولدى. [22] ئەمما موردىكاي بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ، مەلىكە ئەستەرگە دەپ قويسا، ئەستەر ئۆزى موردىكاينىڭ نامىدا بۇنى پادىشاھقا دەپ قويدى. [23] بۇ ئىش توغرىسىدا تەپتىش قىلىنسا، ۋەقە راست چىقىپ قېلىپ، بۇ ئىككى كىشى ياغاچقا ئېسىلىپ كەتتى. بۇ ۋەقە بولسا پادىشاھنىڭ ئالدىدىكى تارىخ كىتابىغا يېزىلدى.

هامان يەھۇدىيلارنى ئۆلتۈرۈش سۇيىقەستى

3 [1] بىر ۋاقىتتىن كېيىن ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ ئۆزى ئاگاگىي بولغان ھامەداتانىڭ ئوغلى ھاماننى چوڭ قىلىپ، ئېگىز مەرتىۋىگە چىقىرىپ، ئۆز ئالدىدىكى ھەممە ئەمىرلەرنىڭ ئۈستىدە ئۇنىڭغا جاي بەردى. [2] پادىشاھنىڭ دەرۋازىسىدا تۇرۇپ، پادىشاھنىڭ خىزمەتكارلىرى بولغانلارنىڭ ھەممىسى پادىشاھ ئۆزى بۇيرۇغىنىدەك ھامانغا تىز پۈكۈپ تەزىم قىلاتتى. لېكىن موردىكاي بولسا، خاھى تىز پۈكمەي، خاھى تەزىممۇ قىلمايتتى. [3] بۇنى كۆرگەندە پادىشاھنىڭ دەرۋازىسىدا تۇرۇپ، پادىشاھنىڭ خىزمەتكارلىرى بولغانلارنىڭ ئۆزى موردىكايغا: «نېمىشقا پادىشاھنىڭ ھۆكۈمىنى سۇندۇرىسەن؟» دەپ ئېيتتى. [4] ئۇلار ھەر كۈنى ئۇنىڭغا شۇنداق

سۆزلەپ تۇرسىمۇ، ئۇ قۇلاق سالمىدى. بۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار، موردىكاينىڭ گېپى ئاقامدۇ ياكى
ئاقمامدۇ دەپ كۆرمەك ئۈچۈن بۇنى هامانغا دەپ قويدى. چۈنكى موردىكاينىڭ ئۆزى: «مەن
يەھۇدىي ئىكەنمەن» دەپ ئۇلارغا دەپ بەرگەنىدى.
[5] هامان ئۆزى: «موردىكاي ماڭا خاھى تىز پۈكمەي، خاھى تەزىممۇ قىلمايدۇ» دەپ كۆرگىنىدە
ئاچچىقتىن تولۇپ كەتتى. [6] لېكىن ئۇ يالغۇز موردىكاينىڭ ئۆزىگە قول كۆتۈرۈشنى كىچىك
كۆرۈپ، موردىكاينىڭ قوۋمى توغرىسىدا خەۋەر تاپقاچ هاماننىڭ ئۆزى ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ
بارچە مەملىكىتىدە ئولتۇرغۇلۇق بولۇپ موردىكاينىڭ قوۋمى بولغان يەھۇدىيلارنى يوقاتقىلى
قەستلىدى. [7] ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ سەلتەنىتىنىڭ ئون ئىككىنچى يىلى نىسان دەپ ئاتالغان
ئاۋۋالقى ئاينىڭ ئۆزىدە هاماننىڭ ئالدىدا ھەربىر كۈن بىلەن ھەربىر ئاي ئۈچۈن ئادار دېگەن
ئون ئىككىنچى ئايغا توغرا چۈشكۈچىلىك پۇر دېگەن چەك تاشلاندى. [8] ئاندىن هامان ئۆزى
ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ قېشىغا بېرىپ: «مانا سېنىڭ مەملىكىتىڭنىڭ ھەممە ۋىلايەتلىرىدىكى
قوۋملارنىڭ ئارىسىدا يېيىلىپ تېرىلىپ كەتكەن بىر قوۋم باردۇر. ئۇنىڭ رەسىملىرى بولسا
ئۆزگە قوۋملارنىڭكىدىن باشقا بولۇپ، ئۆزىمۇ پادىشاھنىڭ قانۇنلىرىنى تۇتمايدۇ. ئۇنىڭ ئۈچۈن
ئۇلارنى قويۇپ قويۇش پادىشاھقا ياخشى بولمايدۇ. [9] ئەگەر پادىشاھقا خۇش كۆرۈنسە، ئۇلارنى
هالاك قىلماق ئۈچۈن ھۆكۈم نامە يېزىلسۇن. مەن بولسام، ئون مىڭ تالانت كۈمۈشنى تارتىپ،
پادىشاھنىڭ خەزىنىسىگە بېرىلسۇن دەپ، خەزىنىچىلەرگە تاپشۇراي» دېدى. [10] ئۇ ۋاقىت پادىشاھ
ئۆز قولىدىن مۆھۈر ئۈزۈكىنى چىقىرىۋېلىپ، بۇنى يەھۇدىيلارغا دۈشمەن بولۇپ ئاگاگىي بولغان
هامەداتانىڭ ئوغلى هاماننىڭ ئۆزىگە بەردى. [11] بېرىپ، پادىشاھ ئۆزى هامانغا: «ئۇ كۈمۈش
بولسا ئۆزۈڭگە قېلىپ، بۇ قوۋمغىمۇ ئۆزۈڭ خالىغىنىڭنى قىلغىن» دېدى.
[12] بۇ سەۋەبتىن ئاۋۋالقى ئاينىڭ ئون ئۈچىنچى كۈنىدە پادىشاھنىڭ كاتىپلىرى قىچقىرىلىپ،
هاماننىڭ خالىغىنىچە بىر ھۆكۈمنامە يازدۇرۇلۇپ، پادىشاھنىڭ ئەمىرلىرىنىڭ ئۆزى بىلەن
باشقا-باشقا ۋىلايەتلەرنىڭ ۋالىيلىرىغا ۋە باشقا قوۋملارنىڭ هاكىملىرىغا ھەربىر ۋىلايەتكە
ئۇنىڭ ئۆز يېزىقىدا، ھەربىر قوۋمغا ئۇنىڭ ئۆز تىلىدا پۈتۈلۈپ ئەۋەتىلدى. بۇ ھۆكۈمنامىنىڭ
ئۆزى پادىشاھنىڭ نامىدا پۈتۈلۈپ، ئۇنىڭغا پادىشاھنىڭ مۆھۈر ئۈزۈكى بېسىلغانىدى.
[13] ئاندىن كېيىن يۈگۈرىدىغان ئەلچىلەرنىڭ قولىدىن پادىشاھنىڭ ھەممە ۋىلايەتلىرىگە خەت
ئەۋەتىلىپ: «ھەممە يەھۇدىيلار ئۆلتۈرۈلۈپ، خاھى ياش خاھى قېرى بولسۇن، خاھى كىچىك
بالا خاھى خوتۇن بولسۇن، ئادار دېگەن ئون ئىككىنچى ئاينىڭ ئون ئۈچىنچى كۈنى بىر كۈن
ئىچىدە هالاك قىلىنىپ، ئۇلارنىڭ ماللىرى بولسا ئولجا قىلىنىپ ئېلىنسۇن» دەپ ھۆكۈم
قىلىندى. [14] ئۇ كۈن ئۈچۈن تەييار تۇرۇڭلار دەپ، ھەربىر ۋىلايەتتە ئېلان قىلماق ئۈچۈن مەزكۇر
ھۆكۈم-نامىنىڭ بىردىن-بىردىن نۇسخا ھەربىر قوۋمغا ئەۋەتىلدى. [15] يۈگۈرىدىغان ئەلچىلەر
بولسا بۇ ھۆكۈم شۇشان ئوردىسىدا چىقىرىلغان هامان پادىشاھنىڭ ھۆكۈمى بىلەن ئىتتىك
چىقىپ كەتتى. ئۇ ۋاقىت پادىشاھ بىلەن هاماننىڭ ئۆزى شاراب ئىچىشكىلى ئولتۇردى. لېكىن
شۇشان شەھىرى چوڭ تەشۋىشكە چۈشۈپ قالدى.

ئەستەرنىڭ قارارى

4
1 مورداكاينىڭ ئۆزى ھەممە بولغان ۋەقەنى بىلگەندە ئۆز ئېگىنلىرىنى يىرتىپ، پالاس
كىيىپ كۈلگە پۇچىلىنىپ، شەھەرنىڭ ئوتتۇرىسىغا بېرىپ، ناھايىتى قاتتىق ئاۋاز بىلەن
پەرياد قىلىپ، 2 پادىشاھنىڭ دەرۋازىسىغا يېتىپ بېرىپ، پالاس كىيگەن ھېچبىر كىشى
پادىشاھنىڭ دەرۋازىسىدىن كىرەلمەسلىكى ئۈچۈن دەۋازىسىنىڭ ئالدىدا توختاپ قالدى.
3 پادىشاھنىڭ ھۆكۈمى بىلەن پەرمانى قايسى ۋىلايەتكە يەتسە، ئاندا يەھۇدىيلارنىڭ ئارىسىدا
چوڭ پەرياد چىقىپ، روزا تۇتۇش بىلەن يىغا-نالە پەيدا بولۇپ، تولىسى پالاس كىيىپ كۈلدە
ئولتۇردى.
4 ئەستەرنىڭ دېدەكلىرى بىلەن مەھرەملىرى كىرىپ، بۇنىڭ توغرىسىدا ئۇنىڭغا خەۋەر
بەرسە، مەلىكىنىڭ ئۆزى تولا غەمكىن بولۇپ، مورداكاينىڭ پالىسىنى سالدۇرۇۋېتىپ
ئۇنىڭغا كىيدۈرمەك ئۈچۈن ئېگىنلەر چىقاردى. ئەمما ئۇ قوبۇل قىلغىلى ئۇنىمىدى. 5 ئۇ
ۋاقىت ئەستەرنىڭ ئۆزى پادىشاھ ئۆز مەھرەملىرىنىڭ ئىچىدىن ئۇنىڭ خىزمىتىگە قويۇپ
قويغان ھاتاك دېگەن كىشىنى قىچقىرىپ، ئۇنىڭ ئۆزىگە جېكىلەپ: «نېمە بولدى، نېمىشقا
مۇنداق قىلىسەن؟» دەپ مورداكايدىن سورىغىلى ئەۋەتتى. 6 ھاتاك چىقىپ، پادىشاھنىڭ
دەرۋازىسىنىڭ ئالدىدىكى شەھەر مەيدانىغا مورداكاينىڭ قېشىغا كەلسە، 7 مورداكاينىڭ
ئۆزى ئۆزىگە يەتكەن خاپىلىقنى ئۇنىڭغا دەپ بېرىپ، ھامانىنىڭ ئۆزى يەھۇدىيلارنى ھالاك
قىلىش ئۈچۈن پادىشاھنىڭ خەزىنىسىگە تارتىپ بەرگىلى ۋەدە قىلغان كۈمۈش توغرىسىدا
ئېيتىپ بېرىپ، 8 يەھۇدىيلارنى ھالاك قىلىش ئۈچۈن شۇشاندا چىقىرىلغان ھۆكۈم-نامىنىڭ
بىر نۇسخىسىنىمۇ ئۇنىڭغا بېرىپ: «بۇنى ئەستەرگە كۆرسەتكىن. ئۇ ئۆزى پادىشاھنىڭ
قېشىغا كىرىپ، ئۇنىڭغا يالۋۇرۇپ، ئۆز قوۋمى ئۈچۈن ئۇنىڭدىن رەھىم تىلىسۇن» دېدى.
9 ھاتاك بېرىپ، مورداكاينىڭ ئېيتقىنىنى ئەستەرگە دەپ بەردى. 10 ئۇ دەپ بەرسە، ئەستەر
ھاتاككا بۇيرۇپ، مورداكاي ئۈچۈن ئۇنىڭغا گەپ جېكىلەپ: 11 «‹ پادىشاھنىڭ ھەممە
خىزمەتكارلىرىنىڭ ئۆزى بىلەن پادىشاھنىڭ ۋىلايەتلىرىدىكى خەلقلەرگە مەلۇمدۇركى، خاھى
ئەر، خاھى خوتۇن قايسى بىر كىشى قىچقىرىلماي، ئۆزىچە ئىچكىركى ئوردىغا پادىشاھنىڭ
قېشىغا كىرسە، پادىشاھنىڭ ئۆزى: «بۇ تىرىك قالسۇن» دەپ، ئۇنىڭغا ئالتۇن ھاسىسىنى
ئۇزاتماي قويسا، مۇنداق كىشى قانۇنغا مۇۋاپىق شەكسىز ئۆلتۈرىدۇ. مەن بولسام، ئوتتۇز
كۈن بولدى تېخى قىچقىرىلمىدىم› دەپ ئېيتقىن» دېدى. 12 ئەستەرنىڭ سۆزى مورداكايغا دەپ
بېرىلسە، 13 مورداكاينىڭ ئۆزى ئۇلارغا سۆزلەپ: «سىلەر ئەستەرگە: ‹ سەن بولساڭ يالغۇز
مەن يەھۇدىيلارنىڭ ئىچىدىن پادىشاھنىڭ ئۆيىدە ئولتۇرۇپ قۇتۇلۇپ قالارمەنمىكىن دەپ،
كۆڭلۈڭدە خىيال قىلمىغىن. 14 ھېلى سەن شۈك تۇرساڭ، نىجات بىلەن خالاسلىق باشقا
تەرەپتىن يەھۇدىيلارغا كېلىپ قالسا كېرەك. لېكىن سەن ئۆز خانداننىڭ بىلەن قوشۇلۇپ
ھالاك قىلىنىسەن. ئېھتىمالكى سەن شۇ ۋاقىتنىڭ ئىشى ئۈچۈن مەلىكىلىك مەرتىۋىسىگە
يەتكەن بولساڭ كېرەك› دەپ ئېيتقىن» دېدى. 15 شۇنى ئاڭلاپ، ئەستەر مورداكايغا جاۋاب

چىقىرىپ: [16] «سەن بىرىپ، شۇشاندىكى ھەممە يەھۇدىيلارنى يىغىپ، ئۈچ كۈنگىچە يېمەي-ئىچمەي كېچە-كۈندۈز مەن ئۈچۈن روزا تۇتۇڭلار. مەنمۇ ئۆز دېدەكلىرىم بىلەن قوشۇلۇپ شۇنداق روزا تۇتۇپ، ئاندىن كېيىن مەن قانۇنغا زىت بولسىمۇ، پادىشاھنىڭ قېشىغا كىرەي. ئەگەر مەن ئۆلۈپ كەتسەم، ئۆلۈپ كېتەي» دەپ ئېيتقۇزدى. [17] ئۇ ۋاقىت موردىكاي چىقىپ، ئەستەرنىڭ ھەممە ئېيتقىنىنى بەجا كەلتۈردى.

ئەستەر پادىشاھ ۋە ھاماننى زىياپەتكە تەكلىپ قىلىدۇ

5 [1] ئۈچىنچى كۈنى ئەستەر شاھانە كىيىم كىيىپ، پادىشاھ ئۆزى شاھانە ئوردىسىدا ئوردىنىڭ ئىشىكىنىڭ ئۇتتۇرىدا ئۆز پادىشاھلىق تەختىدە ئولتۇرغىنىدا شاھانە ئوردىنىڭ ئىچكىرىكى ھويلىسىغا كىرىپ، شاھانە ئوردىسىنىڭ ئۇتتۇرىدا تۇرۇپ قالدى. [2] پادىشاھ مەلىكە ئەستەرنىڭ ھويلىدا تۇرغىنىنى كۆرۈپ، مەلىكە ئۇنىڭ نەزىرىدە ئىلتىپات تاپقاچ ئۆز قولدىكى ئالتۇن ھاسىنى ئەستەرنىڭ تەرىپىگە ئۇزاتتى. ئۇزاتسا، ئەستەر يېقىن بېرىپ، ھاسىنىڭ ئۇچىغا قول تەگكۈزدى. [3] پادىشاھ ئۇنىڭ ئۆزىگە: «ئەي مەلىكە، ئەستەر تەلىپىڭ نېمە ئىكەن؟ نېمە خالايسەن؟ مەملىكەتنىڭ يېرىمى بولسىمۇ، ساڭا بېرىلەتتى» دەپ ئېيتتى. [4] ئەستەر جاۋاب بېرىپ: «ئەگەر پادىشاھقا خۇش كۆرۈنسە، پادىشاھ بىلەن ھامان مېنىڭ پادىشاھ ئۈچۈن تەييار قىلغان زىياپىتىمگە كەلسۇن» دېدى.

[5] ئۇ ۋاقىت پادىشاھ ئۆزى: «ئەستەرنىڭ خاھىشىنى بەجا كەلتۈرمەك ئۈچۈن ئالدىراپ ھاماننى ئېلىپ كېلىڭلار» دەپ بۇيرۇدى. بۇ تەرىقىدە پادىشاھ بىلەن ھاماننىڭ ئۆزى ئەستەرنىڭ تەييار قىلغان زىياپىتىگە باردى. [6] ئۇلار شارابنى ئىچكەندە پادىشاھ ئۆزى ئەستەرگە: «ئەرزىڭ نېمىدۇر سەن دەپ بەرسەڭ، ساڭا بېرىلىدۇ. تەلىپىڭ نېمە ئىكەن؟ ئەگەر مەملىكەتنىڭ يېرىمى بولسىمۇ، ساڭا بېرىلەتتى» دېدى. [7] ئەستەر جاۋاب بېرىپ: «ئەرز بىلەن ئىلتىماسىم شۇدۇركى، [8] ئەگەر مەن پادىشاھنىڭ نەزىرىدە ئىلتىپات تېپىپ، پادىشاھ مېنىڭ ئىلتىماسىمغا ماقۇل بولۇپ، تەلىپىمنى بەجا كەلتۈرگىلى خالىسا، پادىشاھ بىلەن ھامان مەن ئۇلارنىڭ ئۆزىگە تەييار قىلغان يەنە بىر زىياپەتكە كەلسۇن. ئۇنداق قىلسا، مەن ئەتە پادىشاھ بۇيرۇغىنىدەك قىلاي» دېدى.

[9] ئۇ كۈن ھاماننىڭ ئۆزى خۇش بولۇپ، خاتىرجەملىك بىلەن كەتتى. لېكىن موردىكاينى پادىشاھنىڭ دەرۋازىسىدا كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئۆزى ئۈچۈن مىدىرلىماي ئولتۇرۇپ، پەردىن قويمىغىنىغا قارىسا، ھامان ئۆزى موردىكايغا ئاچچىقلاندى. [10] ھەرقانداق بولسا، ئۆزىنى توختىتىپ ئۆيىگە بېرىپ، ئاندىن كىشى ئەۋەتىپ، دوستلىرىنىڭ ئۆزى بىلەن زەرەش دېگەن ئۆز خوتۇنىنى كەلتۈردى. [11] كەلتۈرۈپ، ھامان ئۇلارغا ئۆز دۆلەت بىلەن شان-شەرىپى ۋە ئۆز بالىلىرىنىڭ تولىلىقى توغرىسىدا گەپ قىلىپ: «پادىشاھ مېنى ھەر ئىشنىڭ ئىچىدە باشقا

ئەمىرلەرنىڭ ئۆزى بىلەن شاھى خىزمەتكارلارنىڭ ئۈستىگە جاي بەردى» دەپ پادىشاھ ئۇنىڭغا
بەرگەن ھەممە چوڭلۇق توغرىسىدا سۆز قىلغىلى تۇردى. [12] بۇنىڭدىن باشقا ھامان يەنە سۆز
قىلىپ: «مانا مەلىكە ئەستەر بولسا ئۆزى تەييار قىلغان زىياپەتكە مەندىن باشقا ھېچكىمنى
پادىشاھ بىلەن قوشۇپ قىچقارمىدى. ئەتىمۇ مېنى پادىشاھ بىلەن بارغىلى قىچقاردى. [13] لېكىن
قاچانغىچە ئۇ يەھۇدىي بولغان موردىكاينىڭ ئۆزىنىڭ پادىشاھنىڭ دەرۋازىسىدا ئولتۇرغىنىنى
كۆرسەم، بۇنىڭ ھەممىسى بىلەن رازى بولماي تۇرىمەن» دېدى. [14] شۇنى دېسە، ئۇنىڭ خوتۇنى
زەرەش بىلەن ئۆز دوستلىرىنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا سۆز قىلىپ: «سەن ئېگىزلىكى ئەللىك
گەز بولغان بىر دارنى قادىتىپ قويۇپ، موردىكاي ئۇنىڭغا ئېسىلسۇن دەپ، ئەتە پادىشاھقا ئەرز
قىلغىن. ئاندىن سەن خۇشلۇق بىلەن پادىشاھقا قوشۇلۇپ، زىياپەتكە بارالايسەن» دېدى. بۇ
سۆز ھاماننىڭ ئۆزىگە خۇش كېلىپ دارنى قادىتىپ قويىدى.

موردىكايغا ئىكرام قىلىنىدۇ

6 [1] ئۇ كېچىسى پادىشاھنىڭ ئۇيقۇسى كەلمىگەچ ئۇ ئۆزى تارىخ كىتابىنى ئېلىپ كەلدۇرسە،
بۇ ئۇنىڭ ئالدىدا ئوقۇلدى. [2] ئوقۇلسا: «پادىشاھنىڭ مەھرەملىرىدىن بولۇپ دەرۋازىنى
ساقلايدىغان بىگتان بىلەن تەرەش دېگەن ئىككى كىشى ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ ئۈستىگە
قول كۆتۈرگىلى قەستلىدى» دەپ موردىكاينىڭ ئېيتىپ بەرگەن خەۋىرىنىڭ ئۆزى چىقىپ
قالدى. [3] ئۇ ۋاقىت پادىشاھ سوئال قىلىپ: «بۇنىڭ ئۈچۈن موردىكاينىڭ ئۆزىگە نېمە ئىنئام-
ئىكرام بېرىلدى؟» دەپ سورىدى. پادىشاھنىڭ ئۆز خىزمىتىدە تۇرغان ئادەملىرى: «ئۇنىڭ
ئۆزىگە ھېچنېمە تەگمىدى» دەپ جاۋاب بەردى. [4] ئۇ ۋاقىت پادىشاھ: «ھازىر ھويلىدا بىركىم
بارمۇ؟» دەپ سورىدى. ئۇ ھامان ھامان ئۆزى قاداتقان دارغا موردىكاينى ئاستۇرۇۋەتكىلى
پادىشاھقا ئەرز قىلاي دەپ، ئوردىنىڭ تاشقىرىقى ھويلىسىغا كىرىپ تۇرغانىدى. [5] بۇنىڭ
ئۈچۈن پادىشاھنىڭ خىزمەتكارلىرى ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىپ: «ھويلىدا ھامان تۇرىدۇ» دەپ
ئېيتسا، پادىشاھ: «ئۇنى قېشىمغا كىرگۈزگىن» دېدى.
[6] ھامان كىرسە، پادىشاھ ئۇنىڭدىن سوئال قىلىپ: «پادىشاھ ئىكرام قىلغىلى خالىغان
كىشىنىڭ ئۆزىگە نېمە قىلىش لازىم كېلىدۇ؟» دەپ سورىدى. ھامان ئۆز كۆڭلىدە: «پادىشاھ
بولسا مەندىن باشقا كىمگە ئىكرام قىلغىلى خالايتتى» دەپ خىيال قىلدى. [7] بۇنىڭ ئۈچۈن
ھامان ئۆزى پادىشاھقا جاۋاب بېرىپ: «پادىشاھ بىر كىشىگە ئىكرام قىلغىلى خالىغان بولسا،
[8] پادىشاھ ئۆزى كىيگەن شاھانە لىباس بىلەن پادىشاھ ئۆزى مىنىپ بېشىغا شاھانە ئوتۇغات
قىسىلغان بىر ئاتنى كەلتۈرۈپ، [9] لىباس بىلەن ئاتنىڭ ئۆزى پادىشاھنىڭ ھەممىدىن ئۇلۇغ
ئەمىرلىرىنىڭ بىرىگە تاپشۇرۇلسۇن. بۇ لىباسنىڭ ئۆزىنى پادىشاھ ئىكرام قىلغىلى خالىغان
كىشىگە كىيدۈرۈپ، ئۇنى ئاتقا مىندۈرۈپ، شەھەرنىڭ چاسىسىنى ئايلاندۇرۇپ: ‹ پادىشاھ

ئېكرام قىلغىلى خالىغان كىشىگە شۇنداق قىلىنىدۇ› دەپ ئۇنىڭ ئالدىدا جارقىراتسۇن» دەپ
ئېيتتى. [10] شۇنى دېسە، پادىشاھ هامانغا: «سەن ئالدىراپ ئۆزۈڭنىڭ ئېيتقىنىدەك لىباس
بىلەن ئاتنى ئېلىپ بېرىپ، پادىشاھنىڭ دەرۋازىسىدا ئولتۇرغان موردىكايغا شۇنداق قىلىپ
ئېيتقىنىڭدىن ھېچنېمىنى كەم قىلمىغىن» دەپ بۇيرۇدى.
[11] ئۇ ۋاقىت هاماننىڭ ئۆزى لىباس بىلەن ئاتنى ئېلىپ، لىباسنى موردىكايغا كىيدۈرۈپ،
ئاتقا مىندۈرۈپ، شەھەرنىڭ چاسىسىنى ئايلاندۇرۇپ: «پادىشاھ ئېكرام قىلغىلى خالىغان
كىشىگە مۇنداق قىلىنىدۇ» دەپ ئۇنىڭ ئالدىدا جارقىرىدى. [12] ئاندىن موردىكاي پادىشاھنىڭ
دەرۋازىسىغا يېنىپ كەلدى. لېكىن هامان ئۆزى ھەسرەتكە تولۇپ، بېشىنى يۆگەپ ئىلدام
ئۆيىگە كەتتى. [13] ئاندىن هامان ئۆز خوتۇنى زەرەشنىڭ ئۆزى بىلەن ئۆز دوستلىرىنىڭ
ھەممىسىگە ئۆزىگە كەلگەن ۋەقەنى دەپ بەرسە، ئۇنىڭ دانىشمەنلىرى بىلەن ئۆز خوتۇنى
زەرەشنىڭ ئۆزى ئۇنىڭغا سۆزلەپ: «سەن ئۇنىڭ ئالدىدا پەسلىگىلى باشلىغان موردىكاي دېگەن
كىشى يەھۇدىي نەسلىدىن بولغان بولسا، سەن ئۇنىڭغا غالىب بولالماي، بەلكى شەكسىز
ئۇنىڭ ئالدىدا پەسلەپ كېتىسەن» دېدى. [14] ئۇلار گەپلىشىپ تۇرسا، پادىشاھنىڭ مەھرەملىرى
كېلىپ، ئەستەرنىڭ تەييار قىلغان زىياپىتىگە ئېلىپ بارماق ئۈچۈن هاماننى ئالدىراتتى.

هامان ئۇستىدىكى ھۆكۈم

7 [1] بۇ تەرىقىدە پادىشاھ بىلەن هامان مەلىكە ئەستەرنىڭ زىياپىتىگە كەلدى. [2] شاراب
ئىچكىنىدە پادىشاھ ئۆزى بۇ ئىككىنچى كۈنىمۇ ئەستەردىن سوراپ: «ئەي مەلىكە ئەستەر،
تەلىپىڭ نېمە ئىكەن؟ نېمە خالايسەن؟ ئەرزىڭ نېمىدۇر؟ مەملىكەتنىڭ يېرىمى بولسىمۇ، ساڭا
بېرىلەتتى» دەپ ئېيتتى. [3] مەلىكە ئەستەر جاۋاب بېرىپ: «ئەي پادىشاھ، ئەگەر مەن سېنىڭ
نەزىرىڭدە ئىلتىپات تېپىپ، بۇ ئىش پادىشاھقا ياخشى كۆرۈنسە، ئىلتىماسىم ئۈچۈن جېنىم
قۇتۇلۇپ، ئەرزىم ئۈچۈن قوۋمىم ماڭا بېرىلسۇن. [4] چۈنكى مېنىڭ ئۆزۈم بىلەن قوۋمىم بولسا
ھالاك قىلىنىپ، ئۆلتۈرۈلۈپ، يوقىتىلىپ كېتىشكە سېتىلىپ كەتتۇق. ئەگەر بىز يالغۇز قۇل
بىلەن دېدەك بولۇشقا سېتىلىپ كەتكەن بولساق، مەن شۈك تۇراتتىم. ئەمما دۈشمەنىنىڭ
ئۆزى بولسا پادىشاھقا يېتىدىغان نۇقسانغا قارىغاندا ھېچنېمە ئەمەس» دېدى. [5] ئۇ ۋاقىت
ئاخاشۋېروش پادىشاھ ئۆزى مەلىكە ئەستەردىن سوراپ: «مۇنداق ئىش قىلغىلى ئۆز كۆڭلىدە
جۈرئەت قىلغان كىشىنىڭ ئۆزى كىم بولۇپ، نە يەردىدۇر؟» دەپ ئېيتتى. [6] ئەستەر جاۋاب
بېرىپ: «بۇ ئاداۋەتلىك دۈشمەن بولسا بۇ يامان هاماننىڭ ئۆزىدۇر» دېسە، هامان ئۆزى پادىشاھ
بىلەن مەلىكىنىڭ ئالدىدا تىترەپ كەتتى.
[7] ئۇ ۋاقىت پادىشاھ ئاچچىق بىلەن قوپۇپ، زىياپەتخانىدىن چىقىپ، ئوردىنىڭ بېغىغا كەتتى.
ئەمما هامان بولسا: «پادىشاھ ماڭا قارشى يامانلىق قىلغىلى قوپتى» دەپ بىلگىنىدە ئەستەر

مەلىكىدىن ئۆز جېنىنى تىلىمەك ئۈچۈن يېقىن باردى. [8] لېكىن پادىشاھ ئوردىنىڭ بېغىدىن يېنىپ زىياپەتخانىغا كەلسە، ئەستەر ئولتۇرغان كارىۋاتنىڭ ئۈستىدە ھاماننىڭ يىقىلىپ ياتقىنىنى كۆردى. كۆرسە، پادىشاھ ئۆزى: «ئەمدى ئۇ ئۆزى يەنە مەن تۇرغان ئۆيدە مەلىكىنى باسقۇچىلىق قىلغىلى خالامدۇ؟» دېدى. پادىشاھنىڭ ئاغزىدىن بۇ سۆز چىققان ھامان ئۇلار ھاماننىڭ يۈزىنى يېپىپ قويىدى. [9] ئۇ ۋاقىت پادىشاھنىڭ قېشىدىكى مەھرەملەردىن بولغان خاربونا دېگەن كىشى سۆز قىلىپ: «مانا پادىشاھنىڭ پايدىسى ئۈچۈن گەپ قىلغان موردىكاينى ئېسىۋەتمەك ئۈچۈن ھاماننىڭ ئۆزى تەييار قىلدۇرغان ئەللىك گەزلىك ئېگىز دارمۇ ھاماننىڭ ئۆيىنىڭ ئالدىدا تىكلەكلىك تۇرىدۇ» دېسە، پادىشاھ ھۆكۈم قىلىپ: «ئۇنىڭغا ئۇنىڭ ئۆزىنى ئېسىۋېتىڭلار» دېدى. [10] بۇ تەرىقىدە موردىكاي ئۈچۈن ھاماننىڭ ئۆزى راستلىغان دارغا ئۇلار ئۇنىڭ ئۆزىنى ئېسىۋەتتى. بۇنىڭ بىلەن پادىشاھنىڭ ئاچچىقى پەسلەندى.

پادىشاھنىڭ يەھۇدىيلارنى قوللاش ئۈچۈن چىقىرىلغان ھۆكۈمى

8 [1] ئۇ كۈنى ئاخاشۋېروش پادىشاھ ئۆزى يەھۇدىيلارنىڭ دۈشمىنى ھاماننىڭ ئۆيىنى مەلىكە ئەستەرگە بەردى. موردىكاي بولسا پادىشاھنىڭ قېشىغا كىرگىلى رۇخسەت تاپتى، چۈنكى ئەستەر ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ بىلەن تۇغقان بولغىنىنى ئېيتىپ بەرگەنىدى. [2] ئاندىن پادىشاھ ئۆزى ھاماندىن تارتىۋالغان مۆھۈر ئۈزۈكىنى موردىكايغا بەردى. ئەستەر بولسا موردىكاينىڭ ئۆزىنى ھاماننىڭ ئۆيىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ قويىدى. [3] ئاندىن كېيىن ئەستەر پادىشاھنىڭ ئالدىدا سۆزلەپ، ئۇنىڭ ئايىغىغا يىقىلىپ يىغلاپ: «ئاگاگىي بولغان ھاماننىڭ يامان مەسلىھەتى بىلەن يەھۇدىيلارغا قارشى قىلغان تەدبىرى بىكار قىلىنسۇن» دەپ ئۇنىڭغا يالۋۇردى. [4] ئۇ ۋاقىت پادىشاھ ئالتۇن ھاسىسىنى ئەستەرگە ئۇزاتسا، ئەستەر قوپۇپ، پادىشاھنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ: [5] «ئەگەر پادىشاھقا ماقۇل بولۇپ، ئۆزۈم ئۇنىڭ ئالدىدا ئىلتىپات تېپىپ، بۇ ئىش پادىشاھقا توغرا كۆرۈنۈپ، مەن ئۇنىڭ ئامرىقى بولغان بولسام، ئاگاگىي بولغان ھاممەداتانىڭ ئوغلى ھامان ئۆزى يازدۇرۇپ: ‹ پادىشاھنىڭ ھەممە ۋىلايەتلىرىدىكى ھەممە يەھۇدىيلارنىڭ ئۆزى ئۆلتۈرۈلسۇن› دەپ چىقارغان ھۆكۈم نامىلىرىنى بۇزۇشقا بىر ھۆكۈم يېزىلسۇن. [6] چۈنكى مەن بولسام ئۆز قوۋمىمغا تېگىدىغان بالانى قانداق كۆرۈلۈپ، ئۆز جىنسىمغا كېلىدىغان ھالاكەتكە قانداق قارىيالايمەن» دېدى. [7] ئۇ ۋاقىت ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ ئۆزى مەلىكە ئەستەر بىلەن يەھۇدىي موردىكاينىڭ ئۆزىگە سۆزلەپ: «مانا مەن ئۆزۈم ھاماننىڭ ئۆيىنى ئەستەرگە بەردىم. ئۇنىڭ ئۆزى بولسا يەھۇدىيلارغا قول كۆتۈرگىنى ئۈچۈن دارغا ئېسىلىپ كەتتى. [8] لېكىن سىلەر ئىككىلەڭلارمۇ خالىغىنىڭلارنى قىلىپ، پادىشاھنىڭ نامىدا يەھۇدىيلار توغرىسىدا خەت يېزىپ، ئۇنىڭغا پادىشاھنىڭ مۆھۈر ئۈزۈكىنى بېسىڭلار، چۈنكى قايسى بىر خەت پادىشاھنىڭ نامىدا يېزىلىپ، ئۇنىڭغا پادىشاھنىڭ تىرناق مۆھۈرى بېسىلغان بولسا، بۇ ئۆزى ياندۇرالمايدۇ» دېدى.

9 بۇ سەۋەبتىن دەرھال سىۋان دېگەن ئۈچىنچى ئاينىڭ يىگىرمە ئۈچىنچى كۈنى
پادىشاھنىڭ كاتىپلىرى قىچقىرىلىپ، موردىكاينىڭ خالىغىنىچە بىر ھۆكۈم نامە يازدۇرۇلۇپ،
ھىندىستاندىن تارتىپ ھەبەشىستانغىچە بىر يۈز يىگىرمە يەتتە ۋىلايەتتىكى يەھۇدىيلارنىڭ
ئۆزى بىلەن سەردارلارغا، ۋالىيلارنىڭ ئۆزى بىلەن ئەمىرلەرگە ئەۋەتىلىپ، ھەربىر ۋىلايەتكە
ئۆزىنىڭ ئۆز يېزىقىدا، ھەربىر قوۋمغا ئۆزىنىڭ ئۆز تىلىدا يەھۇدىيلارغىمۇ ئۇلارنىڭ ئۆز يېزىقى
بىلەن ئۆز تىلىدا يېزىلىپ چىقىرىلدى. 10 موردىكاي ئۆزى بۇ ھۆكۈم-نامىنى ئاخاشۋېروش
پادىشاھنىڭ نامىدا يېزىپ، پادىشاھنىڭ مۆھۈر ئۈزۈكىنى بېسىپ، بۇ خەتلەرنىڭ ئۆزىنى
ياخشى نەسىلدىن بولغان ئىتتىك يۈگۈرۈك ئاتلارغا مىنگەن ئەلچىلەرنىڭ قولىدىن ئەۋەتتى.
11 مەزكۇر خەتتە پادىشاھنىڭ ئۆزى شەھەر شەھەردىكى يەھۇدىيلارغا: «سىلەر بىر بولۇپ، ئۆز
جېنىڭلارنى قۇتقۇزماق ئۈچۈن قارشىلىق قىلىپ، سىلەرگە ھۇجۇم قىلغان ھەر قوۋم بىلەن
ھەر ۋىلايەتنىڭ ئىچىدىكى خەلقلەرنى ھالاك قىلىپ يوقىتىپ، خوتۇن، بالا-چاقىلىرىنىمۇ
قويماي ئۆلتۈرۈپ، ماللىرىنى تالىۋېلىڭلار. 12 بۇ ئىش ئۆزى ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ ھەممە
ۋىلايەتلىرىدە ئادار دېگەن ئون ئىككىنچى ئاينىڭ ئون ئۈچىنچى كۈنى بىر كۈن ئىچىدە
قىلىنسۇن» دەپ يېزىلغانىدى. 13 مەزكۇر خەتتىكى: «يەھۇدىيلار ئۆز دۈشمەنلىرىدىن ئىنتىقام
ئالماق ئۈچۈن تايىن كۈندە تەييار تۇرسۇن» دېگەن ھۆكۈمنىڭ ئۆزى ھەربىر ۋىلايەتتىكى
ھەممە قوۋمغا ئېلان قىلىندى. 14 بۇ ھۆكۈمنىڭ ئۆزى شۇشان ئوردىسىدا چىقىرىلغان ھامان
ئەلچىلەر پادىشاھنىڭ خىزمىتىدە ئىشلىتىدىغان ئاتلارغا مىنىپ، پادىشاھنىڭ ھۆكۈمى بىلەن
چېپىپ چىقىپ كەتتى. 15 لېكىن موردىكاينىڭ ئۆزى كۆك بىلەن ئاق رەڭلىك لىباسنى
كىيىپ، چوڭ بىر ئالتۇن تاج بىلەن تاجلىنىپ نەپىس كاناپلىق ئاق بىلەن سۆسۈن تونغا
يۆگىنىپ، پادىشاھنىڭ قېشىدىن چىقىپ كەتسە، شۇشان شەھىرى خۇشلۇقتىن قىچقىرىشتى.
16 بۇنىڭ بىلەن يەھۇدىيلارغا يورۇقلۇق بولۇپ، خۇشلۇق بىلەن شادلىق ۋە ئىززەت ھاسىل
بولدى. 17 ھەرقايسى ۋىلايەت بىلەن شەھەرگە پادىشاھنىڭ ھۆكۈمى يېتىپ، پەرمانى ئاڭلانسا،
يەھۇدىيلارغا خۇشلۇق بىلەن شادلىق بولغاچ، ھېيت بىلەن خۇشلۇقنىڭ كۈنى نېسىپ بولدى.
يۇرتنىڭ خەلقىدىن تولا كىشى يەھۇدىي بولۇپ كەتتى، چۈنكى يەھۇدىيلارنىڭ قورقۇنچىسى
ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشكەنىدى.

يەھۇدىيلار ئۆز دۈشمەنلىرىنى مەغلۇپ قىلىدۇ

9
1 ئادار دېگەن ئون ئىككىنچى ئاينىڭ ئون ئۈچىنچى كۈنى پادىشاھنىڭ ھۆكۈمى بىلەن
پەرمانى بەجا كەلتۈرۈلىدىغان بولۇپ، يەھۇدىيلارنىڭ دۈشمەنلىرى ئۇلارنىڭ ئاستىغا غالىب
بولۇشقا كۆز تىككەن كۈننىڭ ئۆزىدە ئىش تەتۈرگە ئايلىنىپ كېتىپ، يەھۇدىيلارنىڭ ئۆزى ئۆز
دۈشمەنلىرىنىڭ ئۈستىگە غالىب بولۇپ قالدى. 2 ئۇ كۈننىڭ ئۆزىدە يەھۇدىيلار يىغىلىپ: «بىزگە

يامانلىق يەتكۈزگىلى خالىغانلارنىڭ ئۆزىگە قول كۆتۈرەيلى» دەپ ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ
ھەممە ۋىلايەتلىرىدىكى شەھەر-شەھەردە جەم بولدى. جەم بولسا، ئۇلارنىڭ قورقۇنچىسى
ھەممە خەلقنىڭ ئۈستىگە چۈشكەچ ھېچكىم ئۇلارنىڭ ئالدىدا توختىيالمىدى. 3 ۋىلايەتلەرنىڭ
ھەممە ئەمىر بىلەن سەردارلىرى، ۋالىيلارنىڭ ئۆزى بىلەن پادىشاھنىڭ ئەمەلدارلىرى بولسا
موردىكاينىڭ قورقۇنچىسى ئۇلارنىڭ ئۈستىگە چۈشۈپ قالغاچ يەھۇدىيلارغا ياردەم بەرگىلى
تۇردى. 4 چۈنكى موردىكاينىڭ ئۆزى پادىشاھنىڭ ئوردىسىدا چوڭئيىپ كېتىپ، ئۇنىڭ شۆھرىتى
ھەممە ۋىلايەتلەرگە يېيىلىپ كەتكەنىدى. چۈنكى بۇ موردىكاي دېگەن كىشىنىڭ ئۆزى ئۆرلەپ
كەتكىلى تۇرغانىدى. 5 بۇ تەرىقىدە يەھۇدىيلار ھەممە دۈشمەنلىرىنى قىلىچ بىسى بىلەن ئۇرۇپ
ئۆلتۈرۈپ، ھالاك قىلىپ، يامان كۆرگەن كىشىلەرنىڭ ئۈستىگە خالىغىنىنى قىلدى. 6 شۇشان
ئوردىسىنىڭ ئۆزىدە يەھۇدىيلار بەش يۈز كىشىنى ئۆلتۈرۈپ يوقىتىۋېتىپ، 7 پارشانداتا بىلەن
دالفون، 8 ئاسپاتا بىلەن پوراتا، ئادالىيا بىلەن ئارىداتا، 9 پارماشتا بىلەن ئارىساي، ئارىداي بىلەن
ۋايزاتا دەپ ئاتىلىپ، 10 يەھۇدىيلارنىڭ دۈشمىنى ھامان بەن-ھاممەداتانىڭ ئوغۇللىرى بولغان
ئون كىشىنىمۇ ئۆلتۈرۈۋەتتى. لېكىن ئۇلار بۇلاڭ-تالاڭغا قول ئۇزاتمىدى. 11 ئۇ كۈنى شۇشان
ئوردىسىدا ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ سانىنىڭ خەۋىرى پادىشاھقا بېرىلسە، 12 پادىشاھ مەلىكە
ئەستەرگە سۆزلەپ: «يەھۇدىيلار بولسا يالغۇز شۇشان ئوردىسىدا بەش يۈز كىشىنى ئۆلتۈرۈپ
ھالاك قىلىپ، ھاماننىڭ ئوغۇللىرىنىمۇ يوقاتقان بولسا، پادىشاھنىڭ باشقا شەھەرلىرىدە
نېمە-نېمە قىلغان بولسا كېرەك؟ ئەمدى ئىلتىماسىڭ نېمىدۇر؟ دېگىنىڭ بېرىلىدۇ. ئەرزىڭ
نېمىدۇر؟ ئېيتقىنىڭدەك قىلىنىدۇ» دېسە، 13 ئەستەر جاۋاب بېرىپ: «ئەگەر پادىشاھقا ياخشى
كۆرۈنسە، بۇ كۈنكى ھۆكۈمگە مۇۋاپىق ئەتە ھەم قىلىشقا شۇشاندىكى يەھۇدىيلارغا ئىجازەت
بېرىلىپ، ھاماننىڭ ئون ئوغلىنىڭ ئۆزىمۇ دارغا ئاستۇرۇلسۇن» دېدى. 14 ئۇ ۋاقىت پادىشاھ
شۇنداق قىلىشقا ھۆكۈم بەرسە، بۇ ھۆكۈمنىڭ ئۆزى شۇشاندا ئېلان قىلىنىپ، ھاماننىڭ ئون
ئوغلى ئېسىلىپ كەتتى. 15 شۇشاندىكى يەھۇدىيلار بولسا ئادار ئايىنىڭ ئون تۆتىنچى كۈنى
يىغىلىپ، شۇشاندا ئۈچ يۈز كىشىنى ئۆلتۈرۈۋەتتى، لېكىن بۇلاڭ-تالاڭغا قول ئۇزاتمىدى.
16 پادىشاھنىڭ ۋىلايەتلىرىدىكى باشقا يەھۇدىيلار بولسا ئۆز جېنىنى قۇتقۇزماق ئۈچۈن جەم
بولۇپ چىڭ تۇرۇپ، ئۆزىنى يامان كۆرگۈچىلەردىن يەتمىش بەش مىڭ كىشىنى ئۆلتۈرۈپ،
دۈشمەنلىرىدىن ئارام تاپتى. لېكىن ئۇلار بۇلاڭ-تالاڭغا قول ئۇزاتمىدى.

پۇرىم ھېيتىنىڭ رەسمىلىرى توختىتىلىدۇ

17 بۇ ئىش بولسا ئادار ئايىنىڭ ئون ئۈچىنچى كۈنى ۋەقە بولۇپ، ئون تۆتىنچى كۈنىنىڭ ئۆزىدە
ئۇلار راھەت ئېلىپ، بۇ كۈننى زىياپەت كۈنى بىلەن خۇشلۇق كۈنى قىلدى. 18 شۇشاندىكى
يەھۇدىيلار بولسا ئون ئۈچىنچى بىلەن ئون تۆتىنچى كۈنى يىغىلىپ، ئون بەشىنچى كۈنىدە
راھەت ئېلىپ، بۇ كۈننىڭ ئۆزىنى زىياپەت كۈنى بىلەن خۇشلۇق كۈنى قىلىپ بېكىتتى.

[19] ئۇنىڭ ئۈچۈن سەھرادىكى سېپىلسىز شەھەرلەردە ئولتۇراقلىق سەھرالىق يەھۇدىيلار
ئادار ئايىنىڭ ئون تۆتىنچى كۈنىنى خۇشلۇق بىلەن زىياپەت ۋە ھېيت كۈنى دەپ ئاتاپ، بىر-
بىرىگە ھەدىيە ئەۋەتىدىغان كۈن قىلىپ ئالدى. [20] موردىكاي بولسا بۇ ۋەقەلەرنى يېزىپ،
ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ ھەممە ۋىلايەتلىرىدىكى يىراق-يېقىن يەھۇدىيلارنىڭ ھەممىسىگە
خەت ئەۋەتىپ، [21] جېكىلەپ: «ھەر يىلى ئادار ئايىنىڭ ئون تۆتىنچى بىلەن ئون بەشىنچى
كۈنىدە ھېيت قىلىڭلار» دەپ ئۇلار ئۈچۈن قانۇن توختىتىپ، [22] مەزكۇر كۈنلەرنىڭ ئۆزىدە
يەھۇدىيلار ئۆز دۈشمەنلىرىدىن ئارام تېپىپ، مەزكۇر ئاي ئىچىدە ئۇلارنىڭ غېمى خۇشلۇققا
ئايلىنىپ، ماتەمى ھېيت كۈنىگە ئايلانغاچ ئۇلار مەزكۇر كۈنلەرنى زىياپەت كۈنى بىلەن
خۇشلۇق كۈنى دەپ ئاتاپ، بىر-بىرىگە ھەدىيە ئەۋەتىپ، پېقىرلارغا خەير-سەدىقە بېرىدىغان
كۈنى قىلىشقا بۇيرۇدى. [23] يەھۇدىيلارنىڭ ئۆزى باشلىغان ئىشنى موردىكاينىڭ ئۇلارغا
پۈتكىنىدەك قىلىش ئۈچۈن قوبۇل تۇتتى. [24] چۈنكى ھەممە يەھۇدىيلارغا دۈشمەن بولغان
ئاگاگىي ھاماان بەن-ھاممەداتا بولسا يەھۇدىيلارغا قارشى ئۇلارنى ھالاك قىلماق ئۈچۈن
تەدبىر قىلىپ، ئۇلارنى نابۇت قىلىپ يوقىتىۋەتمەك ئۈچۈن پۇر دېگەن چەكنى تاشلىغانىدى.
[25] ئەمما بۇ ئىش پادىشاھقا يەتكەندە ئۇ ئۆزى خەت بىلەن بۇيرۇق چىقىرىپ، ھاماننىڭ ئۆزى
يەھۇدىيلارغا قارشى قىلغان يامان تەدبىرى بولسا ئۆز بېشىغا كېلىپ، ئۇنىڭ ئۆزى بىلەن
ئوغۇللىرى دارغا ئېسىلسۇن دەپ بۇيرۇغانىدى. [26] بۇ سەۋەبتىن مەزكۇر كۈنلەرنىڭ ئۆزى
پۇرنىڭ ئىسمى بىلەن پۇرىم دەپ ئاتالدى. مەزكۇر خەتتە پۈتۈلگەن گەپلىرى بويىچە، ھەم
شۇ ھاقتە ئۆزلىرىنىڭ كۆرگەن-تارتقىنىغا ئاساسەن [27] يەھۇدىيلارنىڭ ئۆزى بۇنى قوبۇل
قىلىپ، ئۆز ئۈستىگە ئېلىپ، ئۆز نەسلى بىلەن ئۆزىگە قوشۇلغانلارنىڭ ھەممىسىنىڭ
ئۈستىگە توختىتىپ، مەزكۇر ئىككى كۈننى ئۇنىڭ توغرىسىدا پۈتۈلگەن ھۆكۈمگە مۇۋاپىق
تايىن ۋاقتىدا يىلدىن يىلغا ھېيت قىلىپ تۇتۇپ، [28] بۇ ئىككى كۈن بولسا زاماندىن
زامانغا زىكىر قىلىنىپ، نەسلدىن نەسلگە ياد قىلىنىپ، ۋىلايەت-ۋىلايەت بىلەن شەھەر-
شەھەردە ساقلىنىپ، پۇرىنىڭ بۇ ئىككى كۈنىنىڭ ئۆزى يەھۇدىيلارنىڭ ئىچىدە يوقالماي
تۇرۇپ، ئۇنىڭ خاتىرىسى ئۇلارنىڭ نەسلىدىن تۈگەپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن ۋەدە قىلىشتى.
[29] ئابىخايىلنىڭ قىزى مەلىكە ئەستەر بىلەن موردىكاي يەھۇدىينىڭ ئۆزى پۇرىمنى جارى
قىلماق ئۈچۈن ئىككىنچى مەرتىۋە قاتتىق ھۆكۈم بىلەن خەت يازدى. [30] بۇ تەرىقىدە ھەم
خاتىرجەملىك بىلەن ئامانلىقنىڭ گەپلىرى بار خەتلەرنىڭ ئۆزى ئاخاشۋېروش پادىشاھنىڭ
بىر يۈز يىگىرمە يەتتە ۋىلايىتىدىكى يەھۇدىيلارنىڭ ھەممىسىگە ئەۋەتىلىپ، [31] پۇرىمنىڭ
بۇ ئىككى كۈنى بولسا يەھۇدىي بولغان موردىكاي بىلەن مەلىكە ئەستەرنىڭ ئۆزى ئۇلارنىڭ
ئۈستىگە توختىتىپ، يەھۇدىيلارمۇ ئۆز-ئۆزى بىلەن نەسلىنىڭ ئۈستىگە روزا تۇتۇش بىلەن
پەرياد قىلىشنى توختىتىۋالغىنىغا مۇۋاپىق ئۇلارنى تايىن كۈنىدە تۇتسۇن دەپ بۇيرۇلدى.
[32] ئەستەرنىڭ بۇيرۇقى بىلەن پۇرىمنىڭ بۇ رەسىملىرى توختىتىلىپ كىتابقا يېزىلدى.

مورد‌ىكاينىڭ چوڭ نام-شۆھرىتى

10 1 ئاخاشۋېروش پادىشاھ بولسا يەر بىلەن دېڭىزنىڭ ئارالLىرىغا ئالۋان قويدى. 2 ئۇنىڭ
كۈچ-قۇۋۋىتىنىڭ ھەممە ئىشى يېزىلىپ، پادىشاھنىڭ ئۆزى موردىكايىنى قانداق
چوڭايتىپ مەرتىۋىگە چىقارغىنى توغرىسىدىكى سۆزمۇ مېدىيا بىلەن پارس پادىشاھلىرىنىڭ
تارىخ كىتابلىرىدا پۈتۈكلۈك تۇرىدۇ. 3 چۈنكى موردىكاي يەھۇدىينىڭ ئۆزى ئاخاشۋېروش
پادىشاھتىن كېيىن ئىككىنچى دەرىجە بولۇپ، ئۆزى قوۋمىنىڭ ياخشىلىقىنى ئىزدەپ، ئۆز
نەسلىنىڭ ھەممىسىنىڭ ئامانلىقى ئۈچۈن گەپ قىلغاچ يەھۇدىيلارنىڭ ئارىسىدا ئىززەت
تېپىپ، بۇرادەرلىرىنىڭ ئارىسىدا مەقبۇل بولغانىدى.